

การประยุกต์ใช้หลักการทรงงานข้อที่ 16: ขาดทุนคือกำไร The Application of the 16th Royal Working Principle:

Our loss is our gain

ชัยโรจน์ นพเฉลิมโรจน์

Chairoj Nopchalemroj

มูลนิธินพเฉลิมโรจน์

Nopchalemroj Foundation

Email: win@chairoj.net

Received: April 15, 2025; Revised: April 26, 2025; Accepted: April 29, 2025

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิเคราะห์หลักการทรงงานข้อที่ 16 “ขาดทุนคือกำไร” โดยใช้การวิเคราะห์เชิงแนวคิด ผ่านกรอบคิดปรัชญา โดยเฉพาะแนวคิด Inner Development Goals (IDGs) และหลักคุณธรรมตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ร่วมกับการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องเพื่อพัฒนาโมเดลการประยุกต์ใช้ที่สามารถนำไปใช้ได้ในระดับบุคคล องค์กร และสังคม ผลจากการศึกษาพบว่า การสละประโยชน์ส่วนตนเพื่อประโยชน์ส่วนรวมไม่ใช่การสูญเสีย แต่เป็นการลงทุนในคุณค่าที่ลึกซึ้งและยั่งยืนกว่า การศึกษานี้ได้พัฒนาโมเดล G.A.I.N. ซึ่งประกอบด้วย 4 มิติหลัก ได้แก่ (1) การเติบโตจากภายใน การพัฒนาตนเองผ่านการเสียสละและการให้ (2) ความสอดคล้องกับคุณค่าที่สูงกว่า การยึดมั่นในคุณธรรมและความถูกต้อง (3) ผลกระทบที่เกินกว่าตัวเรา การสร้างผลกระทบเชิงบวกต่อสังคม และ (4) การบ่มเพาะคุณภาพความเป็นมนุษย์ การพัฒนาความเมตตาและความเข้าใจในผู้อื่น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด IDGs ที่เน้นการพัฒนาภายในเพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลงภายนอกอย่างยั่งยืน การยอมสละประโยชน์ส่วนตนเพื่อประโยชน์ของผู้อื่นจึงเป็นการสร้างคุณค่าที่แท้จริงและยั่งยืนในชีวิต

คำสำคัญ : การประยุกต์ใช้, หลักการทรงงานข้อที่ 16, ขาดทุนคือกำไร

Abstract

This article aims to conceptually analyze the 16th Royal Work Principle, “Loss is Gain,” through the philosophical lens of the Inner Development Goals (IDGs) and the Sufficiency Economy Philosophy. The study employs conceptual analysis and a literature review to develop a practical application model suitable for individuals, organizations,

and society. Findings reveal that sacrificing personal benefits for the common good is not a loss but rather an investment in deeper, more sustainable values. The study introduces the G.A.I.N. model, which comprises four core dimensions: (1) Growth from Within – personal development through sacrifice and generosity; (2) Alignment with Higher Values – commitment to moral integrity and righteousness; (3) Impact Beyond the Self – creating positive social impact; and (4) Nurturing Human Qualities – cultivating compassion and empathy. These elements align with the IDGs' emphasis on inner transformation as a foundation for sustainable external change. Ultimately, selfless acts contribute to meaningful and lasting value in life.

Keywords : Application, the 16th Royal Working Principle, Our loss is our gain

บทนำ

“ขาดทุนคือกำไร” ไม่ใช่เพียงถ้อยคำปลอบใจ หากแต่เป็นหลักปรัชญาที่มองโลกจากมุมกลับอย่างมีพลัง เป็นดังประทีปที่ฉายแสงให้เห็นเส้นทางของการทำงานเพื่อผู้อื่น ท่ามกลางโลกที่มักตีค่าความสำเร็จด้วยผลตอบแทนที่จับต้องได้ สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ. (2559) ได้สรุปจากพระราชดำรัสที่ให้ไว้เมื่อ ธันวาคม 2534 ความว่า “ขาดทุน คือ กำไร (our loss is our gain) การเสีย คือ การได้ ประเทศชาติก็จะก้าวหน้า และการที่คนอยู่ดีมีสุข เป็นการนับที่เป็นมูลค่าเงินไม่ได้...” ซึ่งสะท้อนถึงการให้และการเสียสละอย่างแท้จริง อันเป็น “กำไร” ที่ยิ่งใหญ่ในรูปแบบของความสุข ความสงบ และคุณภาพชีวิตของประชาชน อันประเมินค่าเป็นตัวเลขไม่ได้ ในทำนองเดียวกัน บัณฑิต เสาวภาภรณ์ และคณะ (2562) ก็อธิบายว่า “ขาดทุนคือกำไร (Our loss is our gain) หมายถึง ‘การให้’ และ ‘การเสียสละ’ เป็นการกระทำอันมีผลเป็นกำไร คือ ความอยู่ดีมีสุขของราษฎร ซึ่งสามารถสะท้อนให้เห็นเป็นรูปธรรมชัดเจนได้” ยิ่งตอกย้ำให้เห็นถึงคุณค่าของหลักการนี้ในฐานะเครื่องนำทางสู่การทำงานเพื่อส่วนรวม

หลักการทรงงานข้อที่ 16 “ขาดทุนคือกำไร” เป็นหนึ่งในหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ซึ่งสะท้อนวิถีคิดและวิธีทำงานที่ลึกซึ้ง ไม่ยึดติดอยู่กับผลกำไรทางวัตถุ แต่กลับให้คุณค่ากับผลลัพธ์ทางคุณธรรมและคุณภาพชีวิต เป็นแนวคิดที่เชิญชวนให้ผู้ปฏิบัติงานทั้งภาครัฐ เอกชน และภาคประชาชน พินิจ “กำไรในความขาดทุน” ที่เกิดจากการเสียสละ การอุทิศตน และการทำเพื่อผู้อื่นโดยไม่หวังสิ่งตอบแทนโดยตรง ซึ่งกลายเป็นกำไรทางสังคมที่ยั่งยืน

ตลอดรัชสมัยของในหลวงรัชกาลที่ 9 ได้ทรงแสดงให้เห็นว่าหลักการนี้ได้เป็นเพียงวาทกรรมเชิงอุดมคติ หากแต่คือสิ่งที่ทรงปฏิบัติอย่างต่อเนื่องและจริงจัง โดยเฉพาะในการพัฒนาพื้นที่ห่างไกลที่ขาดแคลน ทรงลงทุนทั้งแรงกาย แรงใจ และทรัพยากรเพื่อให้ประชาชนมีน้ำใช้ มีป่าไม้กลับคืน มีถนนเข้าถึง

และมอบคุณค่าในการทำกินอย่างยั่งยืน แม้จะไม่มีผลตอบแทนทางเศรษฐกิจโดยตรง แต่ผลลัพธ์ที่ได้ นั่นคือ “กำไรที่แท้จริง” ที่สะท้อนความยิ่งใหญ่ของคำว่า “ขาดทุนคือกำไร” ทั้งนี้ แนวคิดการทำงานด้วยความสุขจากการให้ก็มีความสอดคล้องกับกรอบคิดดังกล่าวเช่นกัน โดยมีการกล่าวไว้ว่า “การทำงานอย่างมีความสุข หมายถึง ความสุขทุกคราที่จะช่วยเหลือประชาชน การมีความสุขร่วมกันในการทำประโยชน์ให้กับผู้อื่น” (บัณฑิต เสาวภาภรณ์ และคณะ 2562)

หลักการนี้ยังสอดคล้องกับแนวคิดทางปรัชญาหลายแขนง ทั้งในพระพุทธศาสนา ซึ่งมอง “ทาน” ว่าเป็นรากฐานของคุณธรรม นำไปสู่ความสุขที่แท้จริง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในคัมภีร์พระพุทธศาสนาได้อธิบายไว้ว่า “ทานคือการให้ การเสียสละ การบริจาค ซึ่งรวมถึงการให้สิ่งของหรือความรู้ที่ดีเพื่อเกื้อกูลและสงเคราะห์ผู้อื่น” (พระอธิการสุรเดช ธรรมทินโน (วโรรส), 2567) ข้อความนี้สะท้อนให้เห็นว่าการให้ไม่เพียงสร้างคุณธรรมในตนเอง แต่ยังเป็นรากฐานของการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความหมาย อีกทั้งยังมีการเน้นย้ำเพิ่มเติมว่า “การให้ทานอย่างแท้จริงและบริสุทธิ์ใจไม่เพียงแค่สร้างบุญให้แก่ผู้ให้ แต่ยังช่วยสร้างสังคมที่มีความสุขและสงบสุขได้” (พระอธิการสุรเดช ธรรมทินโน (วโรรส), 2567) ซึ่งสอดคล้องกับหลัก “ขาดทุนคือกำไร” ในมิติที่แสดงให้เห็นว่าการยอมเสียสละไม่ใช่การสูญเสีย แต่เป็นการจุดประกายคุณค่าทางจิตใจให้เกิดขึ้นทั้งในตนเองและในสังคมโดยรวม ขณะเดียวกัน ปรัชญาตะวันตกยุคใหม่ก็เริ่มพูดถึงการ “ลงทุนทางสังคม” (Social Investment) ซึ่งให้คุณค่ากับผลลัพธ์ระยะยาว เช่น ความเข้มแข็งของชุมชน และความสุขมวลรวมของประชากร หลัก “ขาดทุนคือกำไร” จึงกลายเป็นวิธีคิดที่เน้นการเปลี่ยนแปลงจากภายใน ยืนหยัดทำสิ่งดีแม้ไม่มีผู้เห็นคุณค่าในทันที แต่กลับปลดปล่อยศักยภาพอันแท้จริงของมนุษย์และสังคม

บทความนี้จึงมุ่งนำเสนอการตีความเชิงปรัชญาของหลักการทรงงานข้อที่ 16 “ขาดทุนคือกำไร” ผ่านกรณีศึกษาและการประยุกต์ใช้ในสังคมร่วมสมัย ไม่ว่าจะเป็นด้านการพัฒนาองค์กร การศึกษา เกษตรกรรม หรือการทำงานเพื่อสังคม โดยเน้นให้เห็นว่าหลักการนี้สามารถนำไปประยุกต์ใช้เป็น “แว่นตา” ชุดใหม่สำหรับการมองโลกและการทำงานอย่างมีคุณค่า ที่วัดผลสำเร็จไม่เพียงด้วยผลตอบแทนทางวัตถุ แต่ด้วยความยั่งยืน ความดี และคุณค่าที่แท้จริงของชีวิต ทั้งนี้ แนวคิดสังคมแห่งการแบ่งปันก็เป็นตัวอย่างหนึ่งที่สอดคล้องกับหลักการดังกล่าว โดย เมธา หริมเทพาธิป และรวิข ตาแก้ว (2566) อธิบายว่า “สังคมแห่งการแบ่งปันตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นสังคมแห่งการให้ด้วยใจที่รู้จักพอ เป็นการให้ที่ส่งเสริมให้เกิดการพึ่งพาตนเองได้ คือ พอมีพอกิน ไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่นเป็นระดับพื้นฐาน” ซึ่งสะท้อนแนวคิดว่าการให้และการเสียสละที่ดูเหมือนเป็น “การขาดทุน” อาจเป็นจุดเริ่มต้นของการสร้าง “กำไร” ทางสังคมอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์

การศึกษาครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อวิเคราะห์และเสนอแนวทางการประยุกต์ใช้หลักการทรงงานข้อที่ 16: ขาดทุนคือกำไร โดยมีวัตถุประสงค์หลัก ดังต่อไปนี้

1. เพื่อศึกษาความเป็นมาและสาระสำคัญของหลักการทรงงานข้อที่ 16 “ขาดทุนคือกำไร” ในบริบทของพระราชปณิธานและแนวคิดในการพัฒนาประเทศของในหลวงรัชกาลที่ 9
2. เพื่อวิเคราะห์คุณค่าและความสำคัญของหลัก “ขาดทุนคือกำไร” ทั้งในระดับปัจเจกและระดับสังคม โดยมุ่งชี้ให้เห็นถึงประโยชน์ที่แท้จริงที่เกิดจากการเสียสละ การให้ และการทำเพื่อส่วนรวม
3. เพื่อเสนอแนวทางการประยุกต์ใช้หลัก “ขาดทุนคือกำไร” ในบริบทร่วมสมัย เช่น การบริหารจัดการองค์กร การทำงานพัฒนาชุมชน การดำเนินธุรกิจเพื่อสังคม และการพัฒนาทางจิตใจ
4. เพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่ที่ส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาภายใน (Inner Development) ของบุคคลและสังคม บนพื้นฐานของการคิดใหม่เรื่อง “กำไร” และ “ความสำเร็จ”
5. เพื่อจุดประกายให้เกิดการถอดบทเรียนและนำหลักการทรงงานมาใช้ในการชีวิตประจำวัน การบริหารงานราชการและการดำเนินกิจกรรมที่มุ่งประโยชน์ต่อส่วนรวมอย่างยั่งยืน

วิเคราะห์แนวคิดและตีความเชิงปรัชญา

หลักการทรงงานข้อที่ 16 “ขาดทุนคือกำไร” เป็นถ้อยคำที่ฟังดูขัดแย้งกับตรรกะแบบวิทยาศาสตร์เชิงปริมาณ ซึ่งมักจะให้ความสำคัญกับผลลัพธ์ที่สามารถวัดได้ เช่น ผลตอบแทนทางเศรษฐกิจหรือประสิทธิภาพของการดำเนินงาน แต่ถ้อยคำนี้กลับสะท้อนถึงโลกทัศน์อีกชุดหนึ่ง ซึ่งตั้งอยู่บนพื้นฐานของการเสียสละ ความพอเพียง การเผื่อแผ่ และความเข้าใจใน “คุณค่าทางจิตใจ” ที่ไม่สามารถวัดผลได้ด้วยตัวเลข หากแต่มีผลต่อจิตสำนึกส่วนบุคคลและโครงสร้างความสัมพันธ์ทางสังคมในระยะยาวอย่างลึกซึ้ง ดังพระราชดำรัสที่ให้ไว้เมื่อ 4 ธันวาคม 2534 ที่ว่า “.....ขาดทุนคือกำไร (Our loss is our gain) การเสียคือการได้ ประเทศชาติก็จะก้าวหน้า และการที่คนอยู่ดีมีสุขนั้น เป็นกำไรอีกอย่างหนึ่ง ซึ่งนับเป็นมูลค่าเงินไม่ได้...” (อ๋างใน ศิริ ถิอาสนา และเสนห์ คำสมหมาย, 2560)

ในเชิงปรัชญา หลักการ “ขาดทุนคือกำไร” อาจตีความได้ผ่านกรอบคิดหลายแขนง ได้แก่ ปรัชญาตะวันออกแนวพุทธ ปรัชญาจริยศาสตร์ตะวันตก และปรัชญาหลังนวยุค ซึ่งทั้งหมดนี้ล้วนมีส่วนในการอธิบายคุณค่าที่ซ่อนอยู่ในความ “ขาดทุน”

1. ปรัชญาพุทธ: การเสียสละเพื่อดับทุกข์

จากมุมมองของพระพุทธศาสนา ความ “ขาดทุน” ไม่ใช่ความพ่ายแพ้ หากเป็นการปล่อยวางจากความยึดติด (ตัณหา) อันเป็นเหตุแห่งทุกข์ การให้ทาน (ทานบารมี) ซึ่งเป็นการเสียสละทรัพย์สินหรือสิ่งที่เราหวงแหน ย่อมนำไปสู่การละอึดตา และก่อให้เกิดปิติ สุข และความอัมเอบภายใน ที่ลึกซึ้งกว่า “กำไร” ทางวัตถุใดๆ

เมื่อพิจารณาในบริบทนี้ “ขาดทุนคือกำไร” คือการเน้นย้ำว่าการให้ (เสีย) ไม่ใช่การสูญเสีย หากคือการเปลี่ยนผ่านจากความยึดมั่นถือมั่น ไปสู่ความเบาสบายทางจิตใจ ซึ่งถือเป็น “กำไร” อย่างแท้จริงในเชิงอริยสัจ

2. ปรัชญาจริยศาสตร์: หน้าที่และความดีในตนเอง

อิมมานูเอล คานท์ (Immanuel Kant) เสนอว่า ความดีงามมิได้ขึ้นอยู่กับผลลัพธ์ แต่ขึ้นอยู่กับเจตนาและหน้าที่ทางศีลธรรมที่ผู้กระทำตระหนักว่าควรกระทำ “เพราะมันเป็นสิ่งที่ถูกต้อง” แม้จะไม่เกิดผลลัพธ์ใดๆ เลยก็ตาม (Kant, 1785)

จากแนวคิดนี้ หลัก “ขาดทุนคือกำไร” สะท้อนจริยธรรมแบบคานเทียน (จริยธรรมแบบคานท์—Kantian ethics) ได้อย่างชัดเจน เพราะผู้ปฏิบัติงานภายใต้หลักนี้ ไม่ได้มองเป้าหมายจากผลตอบแทนภายนอก หากมุ่งกระทำสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่ผู้อื่น ด้วยจิตบริสุทธิ์ อันเป็น “หน้าที่เพื่อมนุษยชาติ” ที่ควรค่าแก่การกระทำในตัวเอง

3. ปรัชญาหลังนวยุค: ทำลายมาตรฐานเดียวของความสำเร็จ

แนวคิดหลังนวยุค (Postmodernism) โดยเฉพาะอย่างยิ่งงานของฌอง-ฟร็องซัว ลีโยตาร์ด (Jean-François Lyotard) วิจาร์ณ “เรื่องเล่าใหญ่” ที่ครอบงำโลก เช่น ความเชื่อในความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ หรือระบบประสิทธิภาพเชิงกลไก ซึ่งเป็นมาตรฐานเดียวที่สังคมมักใช้วัด “ความคุ้มค่า” หรือ “กำไร” (Lyotard, 1984)

เมื่อพิจารณาหลัก “ขาดทุนคือกำไร” ผ่านเลนส์หลังนวยุค เราจะพบว่าหลักการนี้ทำลายบรรทัดฐานที่วัดทุกอย่างด้วยผลตอบแทน และเปิดพื้นที่ให้กับ “เรื่องเล่าทางเลือก” (alternative narratives) ที่ยืนยันคุณค่าของการกระทำเพื่อผู้อื่น การเสียสละ หรือแม้กระทั่ง “ความล้มเหลวที่มีความหมาย”

4. การพัฒนาภายใน (Inner Development): จุดเปลี่ยนของภาวะผู้นำ

เมื่อเชื่อมโยงกับแนวคิด Inner Development Goals (IDGs) หลัก “ขาดทุนคือกำไร” คือเครื่องมือที่ช่วยให้ บุคคลฝึกฝน “ภาวะผู้นำจากภายใน” (Ankrah et al., 2023) โดยเน้นพลังของการใคร่ครวญ (Reflection) การยืนหยัดในคุณธรรม (Integrity) การมองเห็นภาพรวม (Perspective) และการมีจิตเมตตา (Compassion)

การขาดทุนในระดับวัตถุ จึงเป็น “เวทีฝึกตน” ที่ทำให้เกิดการเติบโตทางจิตวิญญาณ เป็นกำไรในมิติที่ลึกกว่า เหมาะสมกับโลกยุคใหม่ที่กำลังแสวงหาภาวะผู้นำแบบมนุษย์ที่มีความลึก (Deep Humanity) มากกว่าภาวะผู้นำแบบกลไก

กล่าวโดยสรุปได้ว่า การวิเคราะห์เชิงปรัชญาเผยให้เห็นว่า หลัก “ขาดทุนคือกำไร” มิได้เป็นเพียงถ้อยคำเชิงอุดมคติ แต่มีรากฐานทางจริยศาสตร์ ปรัชญาการพัฒนา และวิถีคิดแบบองค์รวมที่ทรงพลัง การตีความหลักการนี้ผ่านกรอบคิดต่างๆ ช่วยขยายขอบเขตการเข้าใจ “กำไร” ในความหมายใหม่ อันไม่จำกัดอยู่ในเชิงเศรษฐศาสตร์หรือการจัดการ แต่ครอบคลุมถึงการเติบโตภายใน ความสัมพันธ์ทางสังคม และความยั่งยืนของจิตวิญญาณมนุษย์

เทคนิคการประยุกต์ใช้

การประยุกต์ใช้หลัก “ขาดทุนคือกำไร” จำเป็นต้องอาศัยการเปลี่ยนมุมมอง การฝึกฝนภายใน และการกล้าทำสิ่งที่ไม่เห็นผลลัพธ์ในระยะสั้น ด้วยเหตุนี้ เทคนิคการนำหลักการดังกล่าวไปสู่การปฏิบัติจริง จึงไม่เพียงเป็นกระบวนการเชิงวิธีการ แต่เป็นการเปลี่ยนแปลงระดับจิตสำนึกที่ฝังรากในวิถีคิดของบุคคล องค์กร และสังคมโดยรวม เทคนิคที่เสนอไว้สามารถจำแนกได้เป็น 3 ระดับ ได้แก่ ระดับปัจเจกบุคคล ระดับองค์กร และระดับสังคม ดังนี้

1. ระดับปัจเจกบุคคล: การฝึกฝนและสร้างทัศนคติใหม่

1.1 การฝึกเจตคติแห่งการ “ให้” (Giving Attitude) การสร้างกำไรจากการขาดทุน เริ่มต้นที่การยอม “ให้” ทั้งเวลา แรงใจ และความตั้งใจดี โดยไม่คาดหวังสิ่งตอบแทน การฝึกให้เป็นผู้ให้ เริ่มจากสิ่งเล็กๆ เช่น การแบ่งปันความรู้โดยไม่หวงแหน การช่วยเหลือผู้อื่นในสิ่งที่ตนถนัด หรือแม้แต่การเสียสละผลประโยชน์ส่วนตนเพื่อส่วนรวมในสถานการณ์ที่จำเป็น

1.2 การเจริญภาวนาเพื่อเปลี่ยนมุมมองความ “คุ้มค่า” การทำสมาธิหรือการเจริญสติ ทำให้ผู้ปฏิบัติรู้เท่าทันความคิดที่ถูกครอบงำด้วยผลลัพธ์เชิงวัตถุ เช่น “ต้องได้อะไรกลับมา” การรู้เท่าทันความยึดติดเหล่านี้ เป็นก้าวแรกในการเปิดใจยอมรับ “การขาดทุน” และเห็นความอุดมที่ซ่อนอยู่ใน “ความว่างเปล่า”

1.3 การฝึก “คิดยาว ทำยั่งยืน” หลัก “ขาดทุนคือกำไร” เน้นผลลัพธ์ระยะยาว การฝึกฝนให้มองผลที่ลึกกว่าและนานกว่า เช่น การให้ความรู้กับชุมชน แทนการให้เงินทันที เป็นตัวอย่างของการคิดเพื่ออนาคต มากกว่าความสำเร็จชั่วคราว

2. ระดับองค์กร: การสร้างวัฒนธรรมแห่งการเสียสละและความหมาย

2.1 นำหลัก “ขาดทุนคือกำไร” ไปฝังไว้ในพันธกิจขององค์กร องค์กรที่ยึดหลักการทรงงานข้อนี้ จะกำหนดเป้าหมายองค์กรใหม่ โดยไม่จำกัดแค่ผลกำไรสูงสุด แต่รวมถึงการพัฒนา “ทุนมนุษย์” การสร้างประโยชน์แก่สังคม หรือแม้กระทั่งการยอมขาดทุนในระยะสั้นเพื่อสร้างความไว้วางใจและความยั่งยืนในระยะยาว ทั้งนี้ ชัยญานุช โมราศิลป์ และทักษญา สง่าโยธิน (2562) ระบุว่า “หลักการทรงงานข้อที่ 16 ขาดทุนคือกำไร องค์กรธุรกิจสามารถนำหลักการทรงงานข้อที่ 16 ไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินงานโดยมีการปลูกจิตสำนึกการทำงานแบบจิตสาธารณะ องค์กรมีการตอบแทนสังคมเพื่อให้เกิดความยั่งยืน” ซึ่งชี้ให้เห็นว่า แม้องค์กรจะต้องเสียสละทรัพยากรบางส่วนในระยะสั้น แต่หากจิตสำนึกที่ถูกปลูกฝังเป็นแบบจิตสาธารณะแล้ว “กำไรระยะยาว” จะสะสมอยู่ในรูปของความเชื่อมั่น ความสัมพันธ์ และความยั่งยืนทางสังคม

2.2 เทคนิค “ทุนทางใจ” (Emotional Capital) การลงทุนในความสุข ความภาคภูมิใจ และความสัมพันธ์ที่ดีภายในองค์กร แม้จะไม่มีผลตอบแทนเป็นตัวเลขทันที แต่จะเป็น “กำไร” ที่สะสมอยู่ในรูปของแรงบันดาลใจ ความผูกพัน และความร่วมมือที่เข้มแข็ง ซึ่งมีคุณค่ามหาศาลในการขับเคลื่อนองค์กร

2.3 การฝึก “ภาวะผู้นำผู้เสียสละ” (Servant Leadership) ผู้นำควรเป็นผู้เสียสละก่อน คิดถึงผู้อื่นก่อน และทำให้ดูเป็นตัวอย่าง เพื่อให้เกิดแรงบันดาลใจและวัฒนธรรมแห่งการให้ในองค์กร ผู้นำที่ยอม “ขาดทุนส่วนตัว” เพื่อให้องค์กรเติบโต จะสร้างความศรัทธาในระดับที่ไม่มีสิ่งใดซื้อหาได้

3. ระดับสังคม: การเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างด้วยคุณค่าภายใน

3.1 การใช้เครื่องมือจิตตปัญญาเพื่อขับเคลื่อนสังคม (Contemplative Tools) เครื่องมือ เช่น วงสนทนาแบบลึก (deep dialogue), กระบวนการภาวนาในชุมชน, และการฟังอย่างลึกซึ้ง สามารถใช้เป็นเทคนิคในการเปิดพื้นที่แห่งการ “ให้” และการ “ยอมเสีย” เพื่อสร้างการเรียนรู้ร่วมกันที่ไม่เน้นการโต้แย้ง หากเน้นการร่วมสร้าง

3.2 การลงทุนในกลุ่มเปราะบาง (Social Impact Investment) ยอมขาดทุนในแง่ผลตอบแทนทางการเงิน เพื่อให้เกิดผลกระทบทางสังคม เช่น สนับสนุนกิจการเพื่อสังคม (Social Enterprise) ช่วยสร้างงานแก่ผู้ด้อยโอกาส หรือพัฒนาระบบสุขภาพในพื้นที่ห่างไกล เป็นการ “ลงทุนเพื่อความหวัง” แทนการลงทุนเพื่อกำไรอย่างเดียว

แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนก็เป็นอีกกรณีหนึ่งที่สามารถประยุกต์ใช้หลักการทรงงานในเชิงโครงสร้างได้อย่างชัดเจน โดยเฉพาะการพัฒนาชุมชนบนพื้นที่สูง ซึ่งเผชิญกับข้อจำกัดด้านทรัพยากรและการเข้าถึงระบบสนับสนุนจากภายนอก รักติบูล จันทนุพาน (2567) ระบุว่า “สามารถประยุกต์ใช้หลักการทรงงานในการพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชน โดยเฉพาะหลักการระเบิดจากข้างใน ซึ่งเป็นแนวทางพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนจากการมีส่วนร่วมโดยชุมชน ที่นำไปสู่การพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน” กรณีเช่นนี้สะท้อนให้เห็นว่า การลงทุนทางสังคมที่ไม่เน้นผลกำไรในระยะสั้น แต่เน้นการสร้างคามเข้มแข็งจากภายใน คือการยอมขาดทุนที่นำไปสู่กำไรระยะยาวในระดับชุมชนและภูมิภาค

3.3 การขับเคลื่อน “เรื่องเล่าทางเลือก” (Alternative Narratives) เผยแพร่เรื่องราวของผู้ที่กล้ายอมขาดทุนเพื่อส่วนรวม เช่น ชาวบ้านที่ยกที่ดินเพื่อทำฝาย ชุมชนที่เลิกใช้สารเคมีแม้ผลผลิตลดลง หรือครูที่อุทิศตนสอนในถิ่นทุรกันดาร การบอกเล่าเหล่านี้เป็นพลังขับเคลื่อนเชิงวัฒนธรรมที่ปลุกให้สังคมกล้าคิด กล้าให้ และกล้าเปลี่ยน ทั้งนี้ แนวคิดเรื่อง “ความพอเพียงในระดับก้าวหน้า” ก็สามารถสนับสนุนหลักการนี้ได้อย่างชัดเจน โดยเมธา หริมเทพาธิป และรวีข ตาแก้ว (2566) อธิบายว่า “ส่วนความพอเพียงในระดับก้าวหน้า นั้น ส่งเสริมให้บุคคลรู้จักแบ่งปันบนพื้นฐานความรอบรู้และคุณธรรม โดยเชื่อว่า สิ่งนี้จะนำมาซึ่งความรู้รักสามัคคีของคนในชาติ เกิดเครือข่ายการแบ่งปันที่สร้างความสมดุล มั่นคง และยั่งยืนให้กับตนเอง ครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติได้” ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าการให้ในเชิงพุทธและเศรษฐกิจพอเพียงสามารถเป็นฐานในการสร้าง “กำไรที่แท้จริง” ในระดับโครงสร้างของสังคมได้

แนวทางดังกล่าวยังสามารถพบเห็นในพื้นที่ปฏิบัติจริง โดยเฉพาะในชุมชนที่นำหลักพุทธธรรมและศาสตร์พระราชมานำบูรณาการเข้าด้วยกันเพื่อสร้างความยั่งยืนอย่างเป็นรูปธรรม เช่น หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงบ้านศรีโคตรอก จังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งมีการขับเคลื่อนการพัฒนาโดยประชาชนเป็นศูนย์กลาง ใช้แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแกนกลางในการสร้างคุณภาพชีวิต สุขุขิมาลัย พรพิชญธรงค์ และคณะ (2567) ระบุว่า “หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง คือ หมู่บ้านที่ได้รับการพัฒนาหมู่บ้านหรือชุมชนทำให้ประชาชนมีวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียงและอยู่ดีมีสุข ด้วยการน้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมาเป็นแนวทางในการดำเนินงาน โดยเน้นประชาชนเป็นศูนย์กลางการ

พัฒนาในการเสริมสร้างชุมชนให้เข้มแข็ง” ซึ่งเป็นภาพสะท้อนของหลัก “ขาดทุนคือกำไร” ในระดับชุมชนที่เน้นการเสียสละเพื่อความมั่นคงทางสังคมและความสุขอย่างยั่งยืน

กล่าวโดยสรุปได้ว่า เทคนิคการประยุกต์ใช้หลัก “ขาดทุนคือกำไร” ไม่ใช่สูตรสำเร็จ แต่เป็นแนวทางที่เปิดกว้างให้แต่ละบริบทนำไปปรับใช้ตามสภาพแวดล้อม โดยหัวใจสำคัญอยู่ที่ “การเปลี่ยนวิธีมอง” จากการเห็นกำไรเป็นเพียงตัวเลข มาเป็นการเห็นคุณค่าในสิ่งที่ไม่อาจนับได้ ทั้งในจิตใจของตนเองและความดีที่แผ่ไปสู่สังคม

ขาดทุนคือกำไร คืออย่างไร

ในโลกที่เต็มไปด้วยการแข่งขัน การวัดผล และการคำนวณผลตอบแทน หลักการ “ขาดทุนคือกำไร” อาจดูย้อนแย้ง ขัดกับตรรกะที่สังคมยึดถือว่า “ทุกสิ่งควรคุ้มค่า” แต่หากพิจารณาอย่างลึกซึ้งแล้ว หลักการนี้กลับเป็นแนวคิดเชิงปฏิวัติที่มีศักยภาพในการเปลี่ยนแปลงระดับบุคคล องค์กร และสังคมในภาพรวม เพราะมันเปิดเผย “คุณค่าซ่อนเร้น” ที่ไม่ปรากฏในตัวเลข แต่ปรากฏในคุณภาพชีวิต ความสัมพันธ์ และการเติบโตของจิตใจ

การที่ “ขาดทุน” กลายเป็น “กำไร” มิใช่เพราะสิ่งที่เสียไปไม่มีค่า หากเป็นเพราะสิ่งที่ได้รับกลับมานั้นล้ำค่าในมิติอื่นที่ลึกกว่า ต่อไปนี้คือประเด็นสำคัญที่ชี้ให้เห็นว่า หลักการนี้ “ดี” อย่างไร

1. ดีต่อใจ: ได้ฝึกความเสียสละ และเติบโตภายใน

เมื่อเรายอมขาดทุน ไม่ว่าจะเป็นเวลา แรงกาย หรือทรัพย์สิน เรากำลังฝึกการปล่อยวางจากความยึดติด และเปิดพื้นที่ภายในให้เกิดการเติบโต เช่น การให้ออกาสผู้อื่นก่อน การอดทนกับความไม่สะดวก หรือการเสียสละผลประโยชน์ตนเองเพื่อส่วนรวม ล้วนเป็นการฝึกจิตที่ช่วยให้เราหลุดพ้นจากอัตตา และเกิดภาวะจิตที่กว้างขวางขึ้น

นี่คือ “กำไรทางใจ” ที่จะกลั่นตัวเป็นคุณภาพของชีวิต ทั้งในรูปของความสุข ความสงบ ความพอใจ และการดำรงอยู่แบบมีความหมาย

2. ดีต่อความสัมพันธ์: สร้างความไว้วางใจ และสายใยแห่งความเมตตา

การเสียเปรียบอย่างตั้งใจ หรือการยอมเสียบางสิ่งเพื่อให้ผู้อื่นได้ประโยชน์ คือรากฐานของความสัมพันธ์ที่ยั่งยืนในระดับบุคคลและสังคม หลักการนี้ช่วยสร้างวัฒนธรรมของความเห็นอกเห็นใจ (Empathy) และความเมตตา (Compassion) ซึ่งเป็น “ทุนทางสังคม” ที่มีอาจสร้างขึ้นด้วยอำนาจหรือเงินตรา

ผู้ที่ปฏิบัติตามหลักนี้มักได้รับความเชื่อถือ และเป็นศูนย์กลางของพลังบวกในชุมชนหรือองค์กร เพราะคนรอบข้างรู้ว่าคนผู้นี้ไม่คิดเอาเปรียบ ไม่คิดแต่ผลประโยชน์ส่วนตัว และพร้อมจะยืนหยัดเคียงข้างในเวลายาก

3. ดีต่อองค์กร: สร้างผลกระทบระยะยาวและความยั่งยืน

หลายครั้ง การลงทุนโดยไม่หวังผลตอบแทนทันที คือการเพาะเมล็ดพันธุ์แห่งความเปลี่ยนแปลง เช่น การให้ความรู้ การยอมเสียเวลาฟังคนอื่น การอดทนแก้ปัญหาในระบบราชการ หรือการริเริ่ม

โครงการที่ยังไม่มีใครเห็นค่าในช่วงแรก สิ่งเหล่านี้อาจดู “ขาดทุน” แต่หากมองในระยะยาว จะพบว่า เป็นจุดเริ่มต้นของการเปลี่ยนแปลงเชิงระบบ (systemic change)

แนวทางนี้ยังสะท้อนให้เห็นชัดเจนในชุมชนที่ยึดหลักพุทธธรรมและศาสตร์พระราชาเป็นแกนกลางในการพัฒนา เช่น หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงบ้านศรีโคอก จังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งขับเคลื่อนโดยประชาชนเป็นศูนย์กลาง และใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทางหลักของการดำเนินชีวิต โดยมีเป้าหมายเพื่อความสุข ความมั่นคง และความยั่งยืนในระยะยาว ทั้งนี้ สุพิชฌาย์ พรพิพรรณรงค์ และคณะ (2567) ระบุว่า “หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง คือ หมู่บ้านที่ได้รับการพัฒนาหมู่บ้านหรือชุมชน ทำให้ประชาชนมีวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียงและอยู่ดีมีสุข ด้วยการน้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมาเป็นแนวทางในการดำเนินงาน โดยเน้นประชาชนเป็นศูนย์กลาง การพัฒนาในการเสริมสร้างชุมชนให้เข้มแข็ง” ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการเสียสละในวันนี้สามารถเป็นรากฐานของกำไรทางสังคมในระยะยาวได้อย่างแท้จริง

4. ตีต่อจริยธรรม: ยืนอยู่บนความดีแม้ไม่มีใครเห็น

หลักการนี้สอดคล้องกับแนวคิดของจริยศาสตร์ที่เน้น “การกระทำที่ดีในตัวเอง” โดยไม่ต้องอาศัยรางวัลหรือคำชม การยอมขาดทุนคือการพิสูจน์ว่าผู้กระทำมีคุณธรรมจริง ไม่หวั่นไหวต่อผลได้ผลเสีย และพร้อมกระทำในสิ่งที่ถูกต้องแม้ไม่มีผลตอบแทน

นี่คือจริยธรรมในรูปแบบที่ลึกและมั่นคง เป็นกำไรทางศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ ซึ่งไม่มีสิ่งใดเทียบได้

5. ตีต่อการพัฒนา: เป็นเครื่องมือปลูกจิตสำนึกและนำไปสู่การพัฒนาจากภายใน (IDG)

การยอมขาดทุนเพื่อผู้อื่น คือจุดตั้งต้นของการ “ระเบิดจากข้างใน” ตามแนวคิดการพัฒนาจากภายใน (Inner Development Goals) ผู้ที่ฝึกตนตามหลักนี้จะมีความกล้าหาญทางจริยธรรม มีความยืดหยุ่นทางความคิด มีทัศนคติเชิงบวก และมีพลังในการรับใช้ผู้อื่นอย่างแท้จริง ทั้งหมดนี้ล้วนเป็น “สมรรถนะจากภายใน” ที่จำเป็นอย่างยิ่งสำหรับผู้ผู้นำในศตวรรษที่ 21 โดยเฉพาะในภาคราชการ การศึกษา และการทำงานด้านพัฒนาสังคม

แนวคิดเรื่องการพัฒนาจากภายในยังสะท้อนชัดในระดับชุมชนและนโยบาย โดยเฉพาะในหลัก “ภูมิสังคม” ที่ถือเป็นหนึ่งในหลักการทรงงาน ซึ่งเน้นการพัฒนาอย่างสมดุลตามบริบทของพื้นที่ จากการศึกษาของ เมธา หริมเทพาธิป และคณะ (2566) ระบุว่า “หลักการทรงงานข้อที่ 5 ได้แก่ ภูมิสังคม... ถือได้ว่าเป็นสมบัติอันล้ำค่าซึ่งเป็นหลักการของปรัชญาไทยที่คิดค้นโดยพระมหากษัตริย์ไทยมาใช้โดยสำนักในพระมหากษัตริย์คุณอันหาที่สุดมิได้ เพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชนส่วนรวมต่อไป” ความเข้าใจในภูมิสังคมทำให้เกิดมุมมองใหม่ของการเสียสละในเชิงโครงสร้าง คือการยอมปรับตนให้เข้ากับบริบทเพื่อให้สังคมโดยรวมยั่งยืนมากขึ้น ซึ่งสะท้อนจิตวิญญาณของหลัก “ขาดทุนคือกำไร” อย่างลึกซึ้ง

กล่าวโดยสรุปได้ว่า “ขาดทุนคือกำไร” จึงดีไม่เพียงเพราะมันเป็นหลักการที่มีรากฐานในพระราชนิพนธ์ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 หากแต่ดีเพราะมันเป็นแนวทางแห่งการเปลี่ยนผ่านจาก “การทำเพื่อตนเอง” ไปสู่ “การมีชีวิตที่มีคุณค่า” ไม่ว่าท่านจะเป็นใคร อยู่ในบทบาทใด หรือถือครองอำนาจมากน้อยเพียงใด หากท่านมีจิตใจที่ยอม “เสียเพื่อให้ผู้อื่นได้” นั่นคือกำไรสูงสุดในความเป็นมนุษย์

องค์ความรู้ใหม่

หลัก “ขาดทุนคือกำไร” เป็นมากกว่าคติพจน์หรือคำปลอบใจ หากเป็นวิธีคิดที่แทรกซึมอยู่ในชีวิตการทำงาน การพัฒนาสังคม และการดำรงชีวิตอย่างมีจิตสำนึก ในโลกที่ผู้คนมักถูกหล่อหลอมให้วิ่งตามผลตอบแทน วัดคุณค่าด้วยตัวเลข และตัดสิน “ความคุ้ม” จากสิ่งที่จับต้องได้ หลักการนี้คือการทวนกระแสที่ทรงพลัง เป็นคำเชิญชวนให้เรากลับมาสู่แก่นของการมีชีวิตอยู่ที่มี “ความหมาย” มากกว่า “ความสำเร็จ”

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ โมเดล G.A.I.N. ซึ่งเป็นกรอบคิด 4 มิติที่อธิบายว่าการยอม “เสีย” เพื่อผู้อื่นหรือเพื่อคุณธรรม มิได้จบลงด้วยการขาดทุน หากกลับกลายเป็น “กำไรแท้” ที่งอกงามในมิติที่ลึกซึ้งกว่าเดิม

G	ย่อมาจาก	Growth from Within	หมายถึง	การเติบโตจากภายใน
A	ย่อมาจาก	Alignment with	หมายถึง	ความสอดคล้องกับคุณค่าที่สูงกว่า
		Higher Values		
I	ย่อมาจาก	Impact Beyond Self	หมายถึง	ผลกระทบที่เกินกว่าตัวเรา
N	ย่อมาจาก	Nurturing Humanity	หมายถึง	การบ่มเพาะคุณภาพความเป็นมนุษย์

โมเดล G.A.I.N. สามารถแสดงเป็นแผนภาพได้ดังนี้

แผนภาพที่ 1 โมเดล G.A.I.N.

จากแผนภาพ โมเดล G.A.I.N. มีความหมายที่ลึกซึ้ง ซึ่งสามารถอธิบายได้ดังนี้

G – Growth from Within : การเติบโตจากภายใน

จุดเริ่มต้นของ “กำไรที่แท้จริง” ไม่ได้อยู่ภายนอก แต่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงภายในตนเอง การยอมขาดทุน เช่น เสียเวลาเพื่อฟังคนที่ไม่มีใครอยากฟัง เสียแรงเพื่อช่วยเหลือผู้ที่ไม่มีความดีตอบแทนเรา หรือแม้แต่เสียโอกาสส่วนตัวเพื่อให้ผู้อื่นเติบโต—ล้วนเป็นโอกาสให้จิตใจของเราขยายกว้างขึ้น การกระทำเหล่านี้คือการฝึกฝนที่ลึกซึ้ง เป็นกระบวนการเปลี่ยน “อัตตา” ให้กลายเป็น “อาสา” จากคนที่คิดแต่เรื่องของตนเอง ไปสู่คนที่ตระหนักถึงความเชื่อมโยงระหว่างตนกับผู้อื่น ความเติบโตจากภายในจึงเป็นกำไรที่ไม่มีมูลค่าใดซื้อหาได้ แต่เปลี่ยนชีวิตทั้งระบบ

A – Alignment with Higher Values : ความสอดคล้องกับคุณค่าที่สูงกว่า

การยอมขาดทุนเพื่อทำสิ่งที่ถูกต้อง แม้จะสวนทางกับผลประโยชน์ระยะสั้น เป็นการแสดงออกถึง “ความซื่อตรงต่อคุณค่าภายใน” ไม่ว่าจะเป็นความยุติธรรม ความเมตตา หรือความเสียสละ ความสอดคล้องระหว่างการกระทำกับคุณธรรมภายใน คือสิ่งที่ทำให้ชีวิตมีทิศทาง มีเป้าหมาย และมีความกลมกลืน

ในโลกที่วุ่นวายและเต็มไปด้วยแรงจูงใจที่หลากหลาย การได้ยืนอยู่กับคุณค่าที่ไม่หวั่นไหว คือเครื่องยึดเหนี่ยวที่มั่นคงยิ่งกว่าตำแหน่ง อำนาจ หรือชื่อเสียง การเสียประโยชน์ทางโลก เพื่อรักษาความดีงามทางใจไว้ คือกำไรในเชิงจริยธรรมที่ประเสริฐที่สุด

I – Impact Beyond Self : ผลกระทบที่เกินกว่าตัวเรา

หนึ่งในกำไรที่ยิ่งใหญ่ของการยอมขาดทุน คือการจุดประกายผลกระทบที่แผ่ขยายออกไปยังผู้อื่น โดยไม่รู้ตัว เช่น ครูคนหนึ่งที่ยอมใช้เวลาส่วนตัวพัฒนานักเรียนแม้จะไม่ได้รางวัลใดๆ ผลที่เกิดขึ้นคือเด็กคนหนึ่งมีอนาคตที่ดี และอาจกลายเป็นบุคคลที่เปลี่ยนแปลงสังคมในวันข้างหน้า

การกระทำเพื่อผู้อื่นโดยไม่หวังผล มักกลายเป็นจุดเริ่มต้นของ “ลูกโซ่แห่งความดี” (Ripple Effect) ที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในวงกว้าง การยอมเสียจึงเป็นการสร้างทุนแห่งความหวัง ซึ่งเมื่อสะสมมากพอ ก็จะเปลี่ยนโครงสร้างทางสังคมอย่างเงียบงันแต่ลึกซึ้ง

N – Nurturing Humanity : การบ่มเพาะคุณภาพความเป็นมนุษย์

ท้ายที่สุดแล้ว “กำไรสูงสุด” ที่ได้จากการยอมเสีย ไม่ใช่ทรัพย์สิน ความรู้ หรืออำนาจ แต่คือ “ความเป็นมนุษย์ที่แท้จริง” ที่เต็มไปด้วยความเห็นอกเห็นใจ ความกรุณา และความเข้าใจในความทุกข์ของผู้อื่น

การยอมขาดทุนคือการฝึกใจให้พร้อม “อยู่ร่วม” กับความหลากหลายของโลก โดยไม่เอาเปรียบ ไม่กีดกัน และไม่ทำร้าย เป็นการสร้างมนุษย์ที่ไม่ใช่แค่เก่ง แต่เป็นมนุษย์ที่ “กล้าเมตตา” ซึ่งเป็นหัวใจของภาวะผู้นำในยุคที่ความเหลื่อมล้ำและความแตกแยกเป็นภัยร้ายกว่าภัยธรรมชาติใดๆ

สรุปได้ว่า G.A.I.N. Model แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่า การยอมขาดทุนไม่ใช่การสูญเสีย หากเป็นการแลกกับบางสิ่งที่ลึกกว่า งามกว่า และยั่งยืนกว่า ไม่ว่าจะเป็นการเติบโตภายใน ความสอดคล้องกับคุณธรรม ผลกระทบทางสังคม หรือการบ่มเพาะจิตวิญญาณแห่งความเป็นมนุษย์ เมื่อใดที่เรากล้า “ยอมให้” อย่างมีเจตนา เมื่อนั้นเราจะพบว่าแท้จริงแล้ว... เราไม่ได้เสียอะไรไปเลย เราเพียงแค่เปลี่ยนจากกำไรภายนอก มาเป็นคุณค่าในหัวใจ

บทสรุป

ในโลกยุคปัจจุบันที่ขับเคลื่อนด้วยการวัดผล การแข่งขัน และความสำเร็จในเชิงตัวเลข หลักการทรงงานข้อที่ 16 “ขาดทุนคือกำไร” ได้ปรากฏขึ้นในฐานะเข็มทิศแห่งปัญญา ที่ชี้้นำให้ผู้คนกลับมาทบทวนว่า แท้จริงแล้ว “กำไร” ในชีวิตมนุษย์คืออะไร และเรากำลังเดินอยู่บนเส้นทางที่เต็มไปด้วยคุณค่า หรือเพียงแค่ผลตอบแทนทางวัตถุ

การศึกษานี้ได้แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่า “ขาดทุน” ตามแนวพระราชดำริ มิใช่การสูญเสียอย่างไร้ความหมาย หากคือการลงทุนในรูปแบบที่ลึกกว่า ยาวนานกว่า และมั่นคงกว่า เป็นการสละผลประโยชน์ส่วนตนเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม เป็นการยอมให้ความดีงามออกเงย แม้จะไม่มีผู้เห็นหรือวัดค่าได้ในทันที การขาดทุนจึงไม่ใช่จุดจบของความคุ้มค่า แต่คือจุดเริ่มต้นของ “กำไรที่แท้จริง”

จากการวิเคราะห์เชิงปรัชญา การพิจารณาทางจริยศาสตร์ และการตีความผ่านกรอบคิดด้านการพัฒนาภายใน (Inner Development Goals – IDGs) ได้ชี้ให้เห็นว่า หลัก “ขาดทุนคือกำไร” มีรากฐานอยู่ในความเข้าใจอันลึกซึ้งของความเป็นมนุษย์ เป็นการเชื่อมโยงระหว่างการเสียสละภายนอก กับการเติบโตภายใน เป็นการกระทำที่ปรากฏเป็นรูปธรรมในงานพัฒนาของในหลวงรัชกาลที่ 9 และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้จริงทั้งในชีวิตส่วนตัว การทำงานในองค์กร และการขับเคลื่อนนโยบายระดับสังคม

โมเดล G.A.I.N. ที่ได้จากการศึกษาในครั้งนี้ ได้สรุปแนวทางการเปลี่ยน “การขาดทุน” ให้เป็น “การได้รับ” อย่างมีพลัง ผ่าน 4 มิติ ได้แก่

1. Growth from Within เติบโตภายในตนเอง
2. Alignment with Higher Values ยึดมั่นในคุณค่าที่สูงกว่า
3. Impact Beyond Self สร้างผลกระทบที่เกินกว่าตัวเรา
4. Nurturing Humanity บ่มเพาะคุณภาพความเป็นมนุษย์

ทั้ง 4 มิตินี้ไม่ได้เกิดขึ้นจากการสะสมทรัพย์สิน หากเกิดจากการสละ การให้ และการยืนหยัดในความดี กล่าวได้ว่า การยึดถือหลัก “ขาดทุนคือกำไร” คือการเลือกเดินบนเส้นทางของความหมาย ไม่ใช่ความสำเร็จจอมปลอม เป็นการคืนศักดิ์ศรีให้กับมนุษย์ผู้กล้าทำสิ่งที่ถูกต้องโดยไม่ต้องรอคำชม การยอมเสียเพื่อให้ผู้อื่นได้จึงมิใช่การสูญเสียเปล่า แต่คือพลังแห่งการเปลี่ยนแปลงที่ยั่งยืนที่สุด

บรรณานุกรม

- ชัยญาณุช โมราศิลป์ และทักษญา สง่าโยธิน. (2562). แนวทางการน้อมนำหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร ไปใช้ในการปฏิบัติงานขององค์กรธุรกิจ. *วารสารเวริดิยัน มหาวิทยาลัยศิลปากร*, 12(1), 710–726.
- บัณฑิต เสาวภาภรณ์, ทักษญา สง่าโยธิน และลลิต ถนอมสิงห์. (2562). การศึกษาหลักการทรงงานในพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช เพื่อใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานกิจการเพื่อสังคม. *วารสารการเมือง การบริหาร และกฎหมาย*, 13(1), 311–313.
- พระอธิการสุรเดช ธมฺมทินโน (วโรรส). (2567). การศึกษาวิเคราะห์การให้ทานที่ปรากฏในคัมภีร์วิมานวัตถุ. *วารสารวิสัยทัศน์ทางปรัชญา*, 29(1), 180–198.
- เมธา หริมเทพาธิป, ชัยโรจน์ นพเฉลิมโรจน์ และวัชรารัตน์ สุนทรวนาเวศ. (2566). ภูมิสังคม: การศึกษาเชิงวิเคราะห์ วิจัย และวิธาน. *วารสารวิจัยธรรมศึกษา*, 6(2), 64–66.
- เมธา หริมเทพาธิป และรวีข ตาแก้ว. (2566). สังคมแห่งการแบ่งปันตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง: การศึกษาเชิงวิเคราะห์ วิจัย และวิธาน. *วารสารพุทธมคัศ*, 8(1), 54–56.
- รักติบูล จันทนุพาน. (2567). แนวทางการประยุกต์ใช้หลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนในชุมชนบนพื้นที่สูงบ้านปางต้นผึ้ง. *วารสารวิชาการและวิจัยสังคมศาสตร์*, 19(3), 119–121.
- ศิริ ถีอาสนา และเสน่ห์ คำสมหมาย. (2560). อภิธานศัพท์: ศาสตร์พระราชา (ในหลวงทรงสอนอะไร). *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม*, 11(ฉบับพิเศษ), 19–32.
- สุพิชฌาย์ พรพิณรงค์, พระเทพวชิรโกศล (เทพธีรวงศ์ ไกรवासไชยวงษ์) และพระธรรมวชิราจารย์ (สุชาติ หวลจิตต์). (2567). การบูรณาการหลักพุทธธรรมและศาสตร์พระราชาเพื่อพัฒนาชุมชนหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง บ้านศรีโคกออก ตำบลเมืองศรีไค อำเภอมะนัง จันทบุรี. *วารสารนวัตกรรมการจัดการศึกษาและการวิจัย*, 6(3), 610–611.
- สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ. (2559). *หลักการทรงงานในพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร*. (พิมพ์ครั้งที่ 11). กรุงเทพฯ : สำนักงาน กปร.
- Kant, I. (1785). *Groundwork of the Metaphysic of Morals* (Patton, H.J., Trans.). London: Routledge.
- Lyotard, J. F. (1984). *The Postmodern Condition: A Report on Knowledge*. Minneapolis: University of Minnesota Press.
- Ankrah, D., Bristow, J., Hires, D. & Henriksson, J. A. (2023). Inner development goals: From inner growth to outer change. *Field Actions Science Reports*, (25), 82–87.